

Waar blijft het echte cijferwerk, N-VA?

Sander Loones wil transparant communiceren over 'het falen van België'. Maar de cijfers die hij gebruikt, zijn volgens André Decoster en Willem Sas fout of verwarrend.

ANDRÉ DECOSTER & WILLEM SAS

Hoogleraar Publieke Financiën (KU Leuven) & docent Publieke Economie aan de universiteit van Stirling.

Sander Loones (N-VA) probeerde nog maar eens het 'confederalisme' te slijten als een wonderoplossing voor wat hij ziet als 'het falen van België' (*DS 10 januari*) (https://www.standaard.be/cnt/dmf20200109_04799307). Zijn eerste argument is het gebrek aan 'transparantie' in de Belgische structuren. In Zwitserland, Canada en Duitsland zou de 'solidariteit' tussen regio's transparanter zijn. Zijn tweede punt is dat de 'transfers' ertoe zouden leiden dat Wallonië geen of te weinig inspanningen doet om zijn economische situatie te verbeteren.

Loones vergelijkt het door ons berekende cijfer van een 'transfer' vanuit Vlaanderen van 6 tot 6,5 miljard per jaar, met de '3,4 miljard Zwitserse frank' in Zwitserland (ongeveer 3,1 miljard euro). Het Zwitserse cijfer is fout. Volgens onze informatie bedraagt het 5,2 miljard Zwitserse frank (4,8 miljard euro). Erger nog, de vergelijking van dat cijfer met de 6 miljard uit onze studie is onterecht. Hij vergelijkt appels met peren.

Het Zwitserse cijfer slaat op een mechanisme waarbij regio's die armer zijn dan het federale gemiddelde, extra middelen toegestopt krijgen. Ook wij hebben zo'n mechanisme. Dat maakt deel uit van de Bijzondere Financieringswet. Het drukt uit dat men in een federatie waar bevoegdheden gedecentraliseerd worden, toch wil garanderen dat alle burgers van die federatie min of meer dezelfde publieke dienstverlening kunnen genieten. In de meeste andere landen wordt dit mechanisme 'verevening' genoemd: het maakt de mogelijkheden van alle gewesten om publieke diensten te bieden bijna gelijk. In Zwitserland bedraagt die verevening bijna 5 miljard euro. In België bedroeg die in 2019 zo'n 651 miljoen voor Wallonië en 397 miljoen voor Brussel, samen iets meer dan 1 miljard. Dat is fors minder.

Woonplaats maakt niet uit

Loones vergelijkt het (foute) Zwitserse bedrag met ons resultaat in een studie die we maakten in opdracht van toenmalig Vlaams minister-president Geert Bourgeois (N-VA). Daarin komen wij, net als veel onderzoekers voor ons, tot zo'n 6 miljard euro per jaar. Alleen heeft dat cijfer niets te maken met het hierboven vermelde mechanisme uit de Financieringswet. Het volgt uit de optelling

van miljoenen ‘transfers tussen mensen’: rijken betalen meer belastingen dan mensen met een lager inkomen, werkenden betalen sociale bijdragen, werklozen krijgen een werkloosheidsvergoeding enzovoort.

Voor herverdelende systemen zijn de verschillen binnen de regio’s relevanter dan die tussen de regio’s

De systemen die tot die herverdeling tussen mensen leiden, zijn federaal. Ze hangen niet af van waar je woont. Er is geen transfer tussen iemand die in Antwerpen woont naar iemand die in Charleroi woont, omdat hij in Antwerpen of in Charleroi woont. De plaats waar je woont, speelt geen rol in de belasting of je sociale bijdrage en de uitkering die je krijgt. Dat wordt alleen bepaald door hoe hoog je inkomen is en of je in aanmerking komt voor de uitkering. Daardoor zijn er ook in Antwerpen mensen die een uitkering krijgen en zijn er ook in Charleroi mensen die veel belastingen betalen.

Je kunt die miljoenen individuele bijdragen en uitkeringen optellen voor bepaalde groepen in de bevolking. De zogeheten ‘transferstudies’ tellen de individuele bedragen op voor alle mensen die in één bepaald gewest wonen. Die optelsom op geografische basis is niet interessant, het cijfer verheldert niets. Natuurlijk niet, want het fiscale en sociale systeem is federaal. Door het regionaal te berekenen, zetten we een bril op die het beeld vertroebelt en verkleurt. Als je dan toch de economische situatie in Charleroi en Antwerpen wil vergelijken, kijk dan naar verschillen in participatiegraad op de arbeidsmarkt, of naar gemiddelde lonen, of naar het aantal gepensioneerden en het gemiddelde pensioen. Die statistieken bestaan en zijn transparant.

Pseudowetenschappelijk

Je kunt de miljoenen individuele transfers evengoed en zelfs zinvoller optellen voor andere onderverdelingen van de bevolking dan volgens de woonplaats. Het bedrag van 6 miljard netto uitstroom uit Vlaanderen komt neer op ongeveer 900 euro per jaar per Vlaming. Maar als we personenbelastingen, sociale bijdragen en uitkeringen in rekening brengen, dan is de uitgaande transfer van iemand die tot de 20 procent rijkste Belgen hoort – en sommigen van hen wonen in Charleroi – 15.000 euro per jaar. Iemand die tot de 20 procent laagste inkomens behoort – en sommigen van hen wonen in Antwerpen – ontvangt gemiddeld netto 16.700 euro per jaar. Dat is meer dan 15 keer groter dan de transfers ‘tussen de regio’s’. Voor hoogopgeleiden tegenover laagopgeleiden is dat respectievelijk 5.362 euro (geven) en 8.235 euro per jaar (krijgen). En mensen ouder dan 65 krijgen gemiddeld 17.000 euro per jaar, terwijl mensen tussen 40 en 50 gemiddeld 4.167 euro per jaar netto bijdragen. De cijfers bevestigen dat voor herverdelende systemen de verschillen binnen regio’s veel groter, belangrijker, en ook relevanter zijn, dan de verschillen tussen de regio’s.

Cijfers kunnen en mogen nooit de politieke vraag beslechten hoe groot de gemeenschap is die je wilt ‘federeren’: alle Belgen, of een deel van hen. Het omgekeerde geldt ook: het zou makkelijker zijn als iemand met een uitgesproken opvatting over een doel op lange termijn (een onafhankelijk Vlaanderen) dat niet verhult met pseudowetenschappelijke redeneringen of foute en verwarrende cijfers. Dat Loones het over ‘transparantie’ heeft, is ironisch. Want op de vraag naar een cijfermatige onderbouwing van het confederalismevoorstel van de N-VA, kregen we de laatste maanden, ook tijdens publieke optredens, telkens een negatief antwoord.

LEES MEER

10/01/2020 | Sander Loones (N-VA): 'Ons confederalisme schaadt de solidariteit met Wallonië niet' (https://www.standaard.be/cnt/dmf20200109_04799307)

21/12/2019 | 'Paars-groen is harakiri. Daar kan burgerlijke ongehoorzaamheid van komen'
(https://www.standaard.be/cnt/dmf20191220_04777005)

(<http://www.standaard.be/extra/static/checkapp/index.html>)